

Яг1онэрэ класс.
Еджэнымрэ жабзэм ихэгьэхьонрэ.

(Тхэмафэм сыхь. 2. Зэк1эмк1и сыхь. 68-рэ. Класнэ еджэныр- сыхь.56- рэ,унэ еджэныр - сыхь.12)

Тематикэр Тиунагьу, тилахьылхэр, тиеджап1, тикьуадж (тикьал), тиреспублик (сыхь. 8)

Кьуаджэр (кьалэр) зыдэщыс ч1ып1эр, ащ идэхагь, районэу зыхахьэрэр, унагьомрэ 1ахьылхэмрэ, еджап1эр. Ц1ыф ц1эры1оу кьуаджэм (кьалэм) дэсхэр. Ти Адыгэ Республика кьырык!огьэ хьышъэм, республикэм ибаиныгьэ, идэхагьэ, икьушъхьэхэм, ипсыхьохэм, имэзхэм, икьэлэ шъхьалэу Мыекьуапэ афэгьэхьыгьэ рассказхэр, усэхэр, оредхэр, статьяхэр.

Адыгэ Республикэм и Гимн, и Быракь, и Герб. Республикэм щыпсэурэ ц1ыф лэпкь зэфэшъхьафхэм язэкьошыныгь.

Тематикэм фэгьэхьыгьэ гущылэжьхэмрэ хырыхыхюмрэ.

Гьэмэфэ тхьагьомрэ бжыхьэ баимрэ (сыхь. 5)

Гьэмафэм фэгьэхьыгьэ гукьэк1ыжьхэм, бжыхьэм ом зэхьок1ыныгьэу фэхьухэрэм, бжыхьэм ибаиныгьэ, ц1ыфхэм зэш1уахырэ 1офш1энхэм, ахэмэ к1 элэеджак! охэм я1ахьэу хаш1ыхьэрэм, к1элэц1ык1у джэгук1эхэм яхьыл 1агьэу тхыгьэхэр, гущылэжьхэр, хырыхыхюхэр.

Ор кьэтыухьумэмэ тинсауныгьэ кьэтэухьумэ (сыхь.6)

Щыфыр ом зэрэфэсакьрэр, псэушъхьэхэмрэ кьэк1ыхэмрэ зерафэгумэк1рэр, ахэр кьызэриухьумэрэр, к1 элэеджак 1 охэм ащк1э яш1уагьэу кьак1орэр кьэзгьэльэгьорэ рассказхэр, усэхэр, статьяхэр, гущыйэжьхэр, хырыхыхьэхэр.

Сыд фэда дэгьур, сыд фэда дэир? (сыхь. 7)

К1элэц1ык1ухэм зэхэтык1э дэхагьэу ахэльым, ахэр зэрэзегуры1ожьхэрэм, язэныбджэгьуныгьэ, ш1уагьэ кьэзытрэ 1офэу агьэцак1эхэрэм, шъхьэк1эфагьэу, адыгэгьэ шэн-хэбзэ зек1уак1эхэу ахэльхэм афэгьэхьыгьэ рассказхэр, усэхэр , пшысэхэр, гущыйэжьхэр.

К1ымэфэ чэфыр кьэсыгь (сыхь. 6)

К1ымафэм идэхагьэ, псыхьомрэ мэзымрэ языхьт; псэушъхьэхэм, кьолэбзыухэм ящылак1э; ц1ыфхэм 1офэу аш1эхэрэм, к1элэц1ык1ухэм яджэгук1эхэм яхьыл1эгьэ рассказхэу, усэхэу, статьяхэу усак1охэм атхыгьэхэр, сурэтыш1хэм аш1ыгьэхэр; гущылэжьхэр, хырыхыхьэхэр.

Родинэр тилофш1агьэхэмк1э тэгьэльан1э (сыхь. 5)

Ц1ыфхэм 1офэу зэш1уаххэрэм, щылэныгьэмк1э 1офш1эным мэхьанэу и1эм, сэнэхьат зэфэшъхьафхэм, дэгьоу уи1оф бгьэцак1эмэ, ащ щытхьоу пылбьым к1эл эеджак 1охэм 1офш1энэу зэш1уаххэрэм яхьыл эгьэ рассказхэр, усэхэр, статьяхэр, гущылэжьхэр.

Тэ тищык1агьэр мамырныгь, зэкьошныгь (сыхь. 4)

Тидзэк1ол1хэм ягьэхьагьэхэм, блэк1ыгьэ зэошхом ахэр пшым зэрэщытек1уагьэхэм, тек1оныгьэр кьыдэхыгьэным зэдыфэбанэхэзэ, тыхэгьэгу щыпсэурэ ц1ыф лэпкь зэфэшъхьафхэм зэкьошныгьэу зэдыря1эр нахь гьэпытэгьэным, зэкьошныгьэмрэ мамырныгьэмрэ мэхьанэу я1эм,

л1ыхъужьныгъэм, зэфагъэм афэгъэхьыгъэхэу писательхэмрэ поэтхэмрэ атхыгъэ рассказхэр, усэхэр, орэдхэр.

Гъэтхэ наихьор (сыхь. 5)

Шъэожьыехэр янэхэм, янэжъхэм, пшьэшъэжъыехэм зэрафэгүш1охэрэр, ахэмэ шъхъэк1афэ зэрафаш1ырэр. Гъатхэм ом изэрэщыт, псэушьхъэхэм гъатхэм ящыл1ак1э зыфэдэм, нахьыжъхэм гъатхэм 1офхэу аш1эхэрэм, ахэмэ к1элэеджак1охэр зэрад1эпы1эхэрэм, к1элэц1ык1ухэр гъатхэм зэрэджэгүхэрэм афэгъэхьыгъэ хырыхыхъэхэр, пшысэхэр, гущылэжъхэр, рассказхэр, усэхэр.

Адыгэ шэн-хэбзэ зэхэтык1эхэр (сыхь. 5)

Адыггэ хэбзэ дахэхэм - нахьыжъым лытэныгъэ фэш1ыгъэным, зек1ок1эш1ык1э дахэм, 1ушыгъэм, шъхъэк1эфэныгъэм, шъыпкъэны-гъэм, зэфагъэм, хьалэлныгъэм яхьыл 1эгъэ рассказхэр, усэхэр, пшысэхэр, гущыйэжъхэр.

Жэры1о народнэ творчествэр (сыхь. 6)

Темэ зэфэшъхьафхэм (1офш1эным, л1ыгъэм, гъэсэнныгъэм, нэмык1хэм) афэгъэхьыгъэ пшысэхэр, гущыйэжъхэр, хырыхыхъэхэр.

Тэ гъэмафэр тик1ас (сыхь.4)

Гъэмафэм ом изэрэщытым, губгъо ык1и унагъо 1офш1энхэм, к1элэеджак1охэр нахьыжъхэм 1эпы1эгъу зэрафэхъухэрэм яхьыл1агъэу писательхэмрэ поэтхэмрэ атхыгъэхэм ащыщхэр. Хэтэрык1хэмрэ пк1ышъхъэ-мышъхъэхэмрэ яхьыл1эгъэ хырыхыхъэхэр.

Езбырэу зэрагъаи1эмэ хъуыцхэм ащыщхэр:

Хъаткъо А. Лэжыгъэм имаф, *Пэрэныкъо М.* Мартым яенэрэ мафэр. *Жэнэ Къ.* Зыгъэкъабз. *Синан. Мэцбэш1э И.* Маим ибгъур. *Хьадэгъэл1э А.* Тиухъумаку. *Бэрэтэрэ Хь.* Гъатхэм итхьщ. *Къуекъо Н.* К1ымаф. *Къумп1ыл Къ.* Родинэр. *Бэгъ Н.* Елкэм дэжъ. *Нэхэе Р.* Нымэ яш1уш1агъ.

Еджэкэнымк1э къулайныгъэхэу агъотын фаехэр:

-имэхьанэ къагуры1оу, тэрэззу, 1упк1эу, рэхъатэу, яцыхъэ зытелъыжъэу, гущылэ псаухэр зэ къалоу къалоэ (гущылэр хьылъэу, пычыгъуабэ мэхъумэ пычыгъо - пычыгъоу) къеджэнхэр;

-апэрэ илъэсныкъом зы такыкъым ямынэ1осэ текстым щыц гущылэ 20-30, ят1 онэрэ илъэсныкъом - гущылэ 30-40 къеджэнхэр;

-тамыгъэу хэтхэм адиштэу гущылэухыгъэ ужым къызэтеуцохэзэ къеджэнхэр;

-текст мыиныщэхэм амакъэ мы1оу яджэнхэр; -зэджагъэхэм ямэхьанэ къагуры1оныр.

Тхылъым 1оф даш1эн альэк1эу егъэсэгъэнхэм пае к1элэеджак1охэм ягъэагъотыгъэн фэе къулайныгъэхэр:

-зэджагъэхэм е зыльпылгъэхэм къапкъырык1ырэ упч1хэм яджэуап тэрэзхэр къатыжъынхэр;

-к1элэегъаджэр къызаджэрэм, къы1уатэрэм едэлунхэ, ар к1элэегъаджэм афигъэуцугъэ упч1эхэм атетэу игъэк1отыгъэу къалотэжъыныр;

-сурэтхэм къагъэлыагъохэрэм е пычыгъохэм шъхъэу я1эхэм ялытыгъэу рассказым а ч1ып1эхэр къыхагъэщынхэр;

-сурэтхэм афэгъэхьыгъэ гущылэухыгъэхэр текстым къыхагъотэнхэр;

-сурэтмэ язэклэлъыклуаклэ тетэу текстым имэхьанэ къалотэжыныр;
-ямэхьанэклэ зэпэблэгъэ гущылэхэр зэрагъэпшэнхэр;

-текстым хэт гущылэхэм ямэхьанэ къагурылоньр;

-а зы гущылэм мэхьанэ зэфэшъхьафхэр илэн зэрилъэклыщтым гулыатэныр;

-хьугъэ-шлагъэхэм, ом фэгъэхьыгъэ сурэтхэм афэгъэхьыгъэ гущылэхэр ыкли
псэлъэ шэрыохэр клэегъаджэр ялэпылэгъоу текстым къыхагъэщынхэр;

-зэджагъэхэр жэбзэ дахэклэ къалотэжыныр;

-упчлэхэр агъэуцухэзэ, текстыр пычыгъо-пычыгъоу агощыныр;

-къызэджагъэхэм анахь мэхьанэ шъхьалэу илэр къэзыгъэлъэгъорэ

гущылэухыгъэхэр клэегъаджэр ялэпылэгъоу текстым къыхагъэщынхэр;

-произведением фэгъэхьыгъэ сурэтхэм ямэхьанэ упчлэхэмклэ зэхафыныр;

-хьугъэ-шлагъэ гъэнэфагъэ зыхэт пшысэм е рассказым имэхьанэ къа
лотэжыныр;

-ом зэрэлыпльагъэхэм къапкъырыкыхэзэ, клэегъаджэр ялэпылэгъоу
рассказ зэхагъэуцоньр;

-зэрэджэгухэрэ шыклэр къалотэжыныр;

-шпысэхэр, рассказхэр, усэхэр, хырыхыхьэхэр, гущылэжъхэр зэхамыгъэкло-
клэнхэр;

-клэлэцлыклу тхыльхэм ащыгъозэнхэр;

-клэлэеджаклохэр илъэсым заулэрэ зэрихьылэгъэ клэлэцлыклу писательхэм
альэкъуацлэхэр ашлэнхэр;

-зы нэклубгъом щегъэжъагъэу нэклубгъуитфым нэс зиинэгъэ усэхэм,
пшысэхэм, рассказхэм ежъ-ежъырэу яджэнхэр;

-тхыльым ыкышъорэ инэклубгъохэмрэ ашлэнхэр;

-зы лобыгъом ехьылэгъэ тхыль заулэхэм ащыгъозэнхэр;

-хьугъэ-шлагъэу зылыпльагъэхэм, тхыльхэу зэджагъэхэм ахэт лыхъужъхэм
яцлыфыгъэ-зеклуаклэ уасэ фашыныр;

-зэджэгъэ произведенийхэм ащыщ чыплэ зэфэшъхьафхэр инсценировать
ашлынхэр.

Адыгейская литература 2 ч. - в неделю; 68 ч. - в год

	Содержание материала	Кол - во часов	По плану	Фактически
1	Шуфэс сентябрэр! Бэгь Нурбий.	1ч.		
2	Адыгэ республикам и Гимн. Тиреспублик.	1ч.		
3	Къумпыл Къ. Родинэр. Мэщбэшлэ И.Тихэгъэгу.	1ч.		
4	Кощбэе П. Тикбал. Бэрэтэрэ Хь. Тикьэлэ льяп1.	1ч.		
5	Вн. едж. Къамзэгур.	1ч.	'	
6	Къуекъо Н. Тикласс .Жэнэ Къ.Хэгъэгум исыхьат шъхьа1.	1ч.		
7	Къуекъо Н.Ти Конституцие. Бэрэтэрэ Хь. Дунаим ыц1эр ч1ыгу. Ощ пай.	1ч.		
8	Жабзэм ихэгъэхьон. Гъэмафэр зэрэдгъэк1уагъэр. Бэрэтэрэ Хь. Осэпс.	1ч.		
9	Хьымыщыкьо Хь. Осэпсыцэ. Хьадэгъэл1э А. Типцэжъые Лабэ щесы.	1ч.		
10	Вн. е. Къушъхьэхэр.	1ч.		
11	Жэнэ Къ. Ощх ужым. Хьадэгъэл1э А. Колхозым тыд1эпы1э.	1ч.		
12	М. Исаковский . Бзыухэр мэбыбыжъых. В. Бианки. Къолэбзыухэм ябыбыжъык1.	1ч.		
13	К1эрэщэ Т. Бжыхьэ клас. Хьаткьо А. Лэжбыгъэм имаф.	1ч.		
14	Жабзэм ихэгъэхьон. Природэм иш1ухьафтынхэр.	1ч.		
15	Вн. е. Ч1ыхьумбий.	1ч.		
16	Жэнэ Къ. Къутэмэ гьугъэхэр. И Сладков. Пц1ашхьу.	1ч.		
17	В. Бианки. Бзыу лэжъак1охэр. Жэнэ Къ. Адышэс бзыу благъэ и1.	1ч.		

18	Цуякьо Дж. !эпэласэу зытэгъасэ. Пэрэныкьо М. Шьынахьу.	1ч.		
19	В. Осеева. Шэн дэгьу. М. Коцюбинский . !эпы!эгъуипш!.	1ч.		
20	Вн. е. Шыжьымрэ Мэзлыныкьомрэ.	1ч.		
21	Мырзэ Дз. Пк!ау ц!ык!ур.	1ч.		
22	Пэнэшью С. Инэйпсыягъэ кьыфихьыгъ.	1ч.		
23	Жэнэ Къ. Адыгэ кьуаджэхэр.	1ч.		
24	Пэнэшью С. Шьхэщытхьужьым кьехьул!агьэр.	1ч.		
25	Вн. е. Осымрэ тхьак!умк!ыхьэмрэ.	1ч.		
26	Жабзэм ихэгъэхьон. Сурэтымк!э рассказ. К. Ушинский. Сыдри ич!ып!э щылын фае.	1ч.		
27	Цуякьо Ю . Зэмыжэгъэхэ лыгьэр.	1ч.		
28	В. Осеева. К!элэеджак!ор ньом !эпы!эгъу зэрэфэхьугьэр. К. Ушинский. Димэ ыш!агьэр.	1ч.		
29	Пэрэныкьо М. Бгъашхьомрэ чэтыужьымрэ. Пк!эшгъэхьумрэ бжьэмрэ.	1ч.		
30	Вн.е. Бэджэжьиэмрэ кьалыркъэщымрэ.	1ч.		
31	Жэнэ Къ. Зыгъэкьабз. Мэщбэш!э И. Дэпкь сыхьат.	1ч.		
32	Цуякьо Дж. Буквэ ин. Сурэтымк!э рассказ.	1ч.		
33	Кьуекьо Н. К!ымаф. Г. Скребицкий , В. Чаплина Щтыгьук!.	1ч.		
34	И. Соколов- Микитов. Мэзыр К!ымафэм.	1ч.		
35	Вн. е. Сэрэп ар.	1ч.		
36	Бэгъ Н. Осыр кьесы. Г. Скребицкий , В. Чаплина. Сыда к!ымафэм пхьэу!ум ышхырэр?	1ч.		
37	Жабзэм ихэгъэхьон. Бэрэтэрэ Хь. К!ымэфэ мыл.	1ч.		
38	И. Соколов- Микитов. Осыр- джэдыгум ыч!ып!.	1ч.		
39	Нэхэе Р. Елкэм дэжь.	1ч.		
40	Вн.е. Хэт !эгуаор кьыхьыщт?	1ч.		

41	Цуякьо Дж. Пхъэшхьэк1э мыл.	1ч.		
42	Къуекьо Н. Тэгъэт1ысхъэ гъэтхэ сад. Жэнэ Къ. Ситэтэжь.	1ч.		
43	Мэщбэш1э И. Пшьэшъэ хьупхъ. Къуекьо Н. Тиколхоз и1эхьогьу.	1ч.		
44	Жэнэ Къ. Сурэтыш1	1ч.		
45	Вн.е. Аргъои шхъащытхъужь.	1ч.		
46	Пэнэшъу С. Шыр - ц1ыфым иньбджэгъуш1у.	1ч.		
47	В. Бианки . Бэджэ тхъагъэпц1ымрэ - псычэт1ушымрэ.	1ч.		
48	Къумп1ыл Къ. Дзэк1ол1ым иорэд.	1ч.		
49	Вн.е. Шыжьым иосиет.	1ч.		
50	Кощбэе П. Дзэк1ол1 лыхъужь	1ч.		
51	Шхъэлэхъо А. Андырхъое Хъ.	1ч.		
52	Жэнэ Къ. Даутэ имурад.	1ч.		
53	В. Бороздин . Космонавт.	1ч.		
54	Мэщбэш1э И. Маим ибгъур.	1ч.		
55	Вн.е. Л. Толстой. Мышьиц	1ч.		
56	Лъэустэн Ю . Гъэтхэ пчэдыжь. К. Ушинский . Шхъэнгъупчъэм тет сад.	1ч.		
57	Цуякьо Ю. Къэгъэгъэ 1эрам.	1ч.		
58	Жэнэ Къ. Дэк1о бзак1оу зызгъэсэшт. Синан	1ч.		
59	Жэнэ Къ. Апэрэ къэгъагъ.	1ч.		
60	Вн. е. Чэщ шак1у.	1ч.		
61	Бэрэтэрэ Хъ. Гъатхэм итхыд.	1ч.		
62	Нэхэе Р. Бэрэ маир къытфэрэк1у. Бэрэтэрэ Хъ. Тиеджап1..	1ч.		
63	Жэнэ Къ. Джар пэрыт о ягъа1у.	1ч.		

64	Аклугъэм иклэджыкыжын. Усэхэмрэ рассказхэмрэ.	1ч.		
65	Вн. е. Цуякьо Ю. Зэныбджэгъухэр.	1ч.		
66-68	Вн.е. Гъэмрэ кымырэ. Зэфэхьысыжь урок.	1ч.		

